

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра садівництва ім. проф. В. Л. Симиренка

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет Агробіологічний
“18” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ВИНОГРАДАРСТВО»

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н1 «Агрономія»
Освітня програма Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Факультет Агробіологічний
Розробники: Юрій АНДРУСИК, доцент кафедри садівництва ім. проф.
В.Л. Симиренка, кандидат с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Виноградарство

У процесі вивчення дисципліни, студенти набувають теоретичних знань та практичних навичок створення та управління виноградником для отримання якісних ягід. Вивчають будову виноградного куща; біологічні й фізіологічні особливості виноградної рослини; її вимоги до екологічних факторів довкілля. Особливу увагу приділено набуттю практичних навичок з формування та обрізування кущів, обробітку ґрунту, удобрення, зрошування, захисту рослин від хвороб і шкідників у зоні північного виноградарства України. Практично освоюють основні способи розмноження та вміють їх творчо використовувати у технологічному процесі вирощування садивного матеріалу винограду. Студенти матимуть знання про ампелографію основних сортів винограду в світі та Україні, вмітимуть визначати оптимальні терміни збору врожаю та знатимуть основи післязбиральної доробки та маркетингу.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>НІ «Агрономія»</i>	
Освітня програма	<i>Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>240</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>8</i>	
Кількість змістових модулів	<i>5</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>Розробка проекту створення виноградника</i>	
Форма контролю	<i>Залік (6 семестр), Екзамен (7 семестр)</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	<i>3-4</i>	<i>5</i>
Семестр	<i>6-7</i>	<i>9</i>
Лекційні заняття:		<i>2 год.</i>
6 семестр	<i>30 год.</i>	
7 семестр	<i>15 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	—	—
Лабораторні заняття:		—
6 семестр	<i>45 год.</i>	
7 семестр	<i>30 год.</i>	
Самостійна робота:		—
6 семестр	<i>45 год.</i>	
7 семестр	<i>45 год.</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти:		
6 семестр	<i>5 год.</i>	
7 семестр	<i>3 год.</i>	
Курсова робота	<i>30 год.</i>	<i>30 год.</i>
Навчальна практика	<i>25 год.</i>	—

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – допомогти студенту успішно оволодіти ґрунтовними теоретичними знаннями з будови, біології, фізіології та екології виноградної рослини та практичними навичками з вирощування винограду й вміти їх творчо використовувати у технологічному процесі виробництва садивного матеріалу та ягід винограду.

Завдання – досконало вивчити комплекс питань по вирощуванню винограду у промислових насадженнях шляхом вивчення теоретичного і практичного курсів навчальної дисципліни та проходження навчальної практики. Навчитися правильно і своєчасно впливати на взаємовідносини виноградної рослини і навколишнього середовища.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Виноградарства» - Плодівництво, Ботаніка, Фізіологія рослин.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати фахові спеціалізовані складні задачі та практичні проблеми професійної діяльності у садівництві і виноградарстві або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- ! СК 3. Здатність використовувати на практиці основні біологічні і агротехнологічні концепції, правила і теорії, пов'язані з плодовими, овочевими рослинами і виноградом.
- ! СК 8. Здатність використовувати факти і досвід новітніх сучасних досягнень у садівництві і виноградарстві.
- ! СК 10. Здатність застосовувати практичні вміння із вирощування видового і сортового різноманіття овочевих і плодових культур для різного цільового використання.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ! ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насінневого та посадкового матеріалу плодовоовочевих культур та винограду відповідно до встановлених вимог.
- ! ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної плодово-ягідної продукції та винограду відповідно до чинних вимог.
- ! ПРН 18. Аналізувати та впроваджувати у виробництво сучасні досягнення із розширення різноманіття овочевих і плодових культур.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
6 семестр														
Змістовий модуль 1. <i>Біологія та екологія винограду</i>														
Тема 1. Вступ. Знайомство з культурою винограду	1	7	2		2			15						
Тема 2. Сучасний стан світового виноградарства та виноробства	2	9	2		4									
Тема 3. Історія, стан і перспективи розвитку виноградарства в Україні.	3	7	2		2									
Тема 4. Особливості будови і розвитку виноградної рослини як ліани.	4	9	2		4									
Тема 5. Екологія винограду, класифікація основних екологічних факторів.	5	7	2		2									
Модуль 1. Підсумкове тестування	5													
Разом за змістовим модулем 1	5	39	10		14			15						
Змістовний модуль 2. <i>Розмноження винограду</i>														
Тема 6. Біологічні основи розмноження винограду.	6	9	2		4			15						
Тема 7. Система сертифікованого виноградного розсадництва	7	7	2		2									
Тема 8. Технологія вирощування кореневласних саджанців.	8	9	2		4									
Тема 9. Технологія вирощування щеплених саджанців.	9	7	2		2									
Тема 10. Модернізація і ремонт і виноградників.	10	9	2		4									
Модуль 2. Підсумкове тестування	10													
Разом за змістовим модулем 2	10	39	10		14			15						

Змістовий модуль 3. Закладання промислового виноградника

Тема 11. Закладання промислового виноградника.	11	9	2	4			15						
Тема 12. Догляд за молодими насадженнями. Утримання та обробіток ґрунту	12	7	2	2									
Тема 13. Системи ведення і формування кущів винограду	13	9	2	4									
Тема 14. Обрізування виноградних кущів.	14	7	2	2									
Тема 15. Операції із зеленими частинами куща.	15	10	2	4									
Модуль 3. Підсумкове тестування	15												
Разом за змістовим модулем 3	15	42	10	16			15						
Усього годин 6 семестр		120	30	45			45						

7 семестр

Змістовий модуль 4. Догляд за виноградником та збір врожаю

Тема 16. Управління плодоносним насадженням винограду. Вирощування винограду у теплицях	1	6	2	2			25					
	2	5	-	2								
Тема 17. Удобрення та зрошення виноградників	3	6	2	2								
	4	5	-	2								
Тема 18. Інтегрована система захисту винограду	5	6	2	2								
	6	5	-	2								
Тема 19. Збирання врожаю, післязбиральна доробка, зберігання та реалізація ягід столового винограду.	7	6	2	2								
Тема 20. Збір та переробка ягід технічних сортів винограду.	8	7	-	2								
Модуль 4. Підсумкове тестування	8											
Разом за змістовим модулем 4	8	46	8	16			25					

Змістовний модуль 5. <i>Систематика винограду. Основи ампелографії та селекції</i>													
Тема 21. Систематика родини Vitaceae Juss.	9	8	2		2		20						
Тема 22. Ампелографія винограду	10	7	-		2								
Тема 23. Формування сучасного сортименту винограду.	11	8	2		2								
	12	7	-		2								
Тема 24. Сортовивчення та сортовипробування винограду	13	8	2		2								
Тема 25. Селекція винограду	14	7	-		2								
Модуль 5. Підсумкове тестування	15												
Разом за змістовим модулем 5	15	44	6		14		20						
Усього годин 7 семестр		90	15		30		45						
Усього годин		210	45		75		90						
Курсовий проект (робота) з виноградарства		30	-	-	-	-	30			-			
Усього годин		240	45	-	75	-	120						

3. Теми лекцій

	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Знайомство з культурою винограду	2
2.	Сучасний стан світового виноградарства та виноробства	2
3.	Історія, стан і перспективи розвитку виноградарства в Україні.	2
4.	Особливості будови і розвитку виноградної рослини як ліани.	2
5.	Екологія винограду, класифікація основних екологічних факторів.	2
6.	Біологічні основи розмноження винограду.	2
7.	Система сертифікованого виноградного розсадництва	2
8.	Технологія вирощування кореневласних саджанців.	2
9.	Технологія вирощування щеплених саджанців.	2
10.	Модернізація і ремонт і виноградників	2
11.	Закладання промислового виноградника.	2
12.	Догляд за молодими насадженнями. Утримання та обробіток ґрунту	2
13.	Системи ведення і формування кущів винограду	2
14.	Обрізування виноградних кущів.	2
15.	Операції із зеленими частинами куща	2
16.	Управління плодоносним насадженням винограду. Вирощування винограду у теплицях	2
17.	Удобрення та зрошення виноградників	2
18.	Інтегрована система захисту винограду	2

19.	Збирання врожаю, післязбиральна доробка, зберігання та реалізація ягід столового винограду.	2
20.	Систематика родини Vitaceae Juss.	2
21.	Формування сучасного сортименту винограду.	2
22.	Сортовивчення та сортовипробування винограду	2

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальна будова виноградного куща	2
2.	Морфологія й анатомія коренів	2
3.	Морфологія й анатомія стебла та листка	2
4.	Морфологія і анатомія суцвіття та грона	2
5.	Морфологія і анатомія квітки, ягоди, насіння	2
6.	Бруньки винограду. Визначення загибелі вічок після перезимівлі	2
7.	Визначення пошкодження органів виноградної рослини несприятливими факторами довкілля, шкідниками й хворобами	2
8.	Апробація та масова селекція на виноградниках	2
9.	Заготівля чубуків, визначення їх якості, закладання на зимове зберігання	2
10.	Кільчування та підготовка чубуків для вирощування кореневласних саджанців	2
11.	Щеплення здерев'янілими чубуками. Захист щеп від підсихання, їх стратифікація, загартування та консервація	2
12.	Вивчення морфологічних ознак підщепних сортів винограду	2
13.	Садіння чубуків та щеп у шкілку та догляд за ними	2
14.	Система захисту саджанців винограду від шкідників і хвороб	2
15.	Викопування саджанців із шкілки, їх сортування, зберігання та реалізація	2
16.	Фенологія винограду	2
17.	Шкала ВВСН. Методика фенологічних спостережень	2
18.	Визначення тривалості фаз вегетації, суми активних температур по фазах вегетації та за вегетаційний період	2
19.	Техніка садіння винограду	2
20.	Форми і формування кущів винограду	2
21.	Правила, строки і техніка обрізування винограду	2
22.	Операції із зеленими частинами кущів	2
23.	Шкідники винограду	2
24.	Хвороби винограду	2
25.	Удобрення виноградників	2
26.	Зрошення виноградників	2
27.	Агробіологічна характеристика сортів винограду	2
28.	Технологічна характеристика сортів винограду	2
29.	Дегустація ягід сортів столового винограду	2
30.	Родина виноградних, найважливіші роди і культивовані види винограду	2

31.	Морфологічні ознаки та ботанічна характеристика роду <i>Vitis</i>	2
32.	Вивчення морфологічних ознак столових сортів винограду української селекції	2
33.	Вивчення морфологічних ознак столових сортів винограду світової селекції	2
34.	Вивчення морфологічних ознак технічних сортів винограду української селекції	2
35.	Вивчення морфологічних ознак технічних сортів винограду світової селекції	2
36.	Дослідження грона та ягід виноградної рослини	2
37.	Збирання врожаю. Визначення ступеня зрілості ягід винограду	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Сучасний стан галузі в одній з провідних виноградарсько-виноробних країн світу»	15
2.	Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Основні столові й технічні сорти винограду в одній з провідних виноробних країн світу»	15
3.	Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Характеристика однієї з виноградарсько-виноробних зон України»	15
4.	Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Характеристика однієї з крафтових виноробень України»	20
5.	Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Основні столові й технічні сорти винограду селекції ... (обрати одну з провідних виноробних країн)»	25
	Всього	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

Засобами діагностики результатів навчання є:

- усне або письмове опитування;
- захист практичних робіт виконаних на реальних об'єктах (колекційний виноградник, шкілка винограду) за індивідуальними завданнями;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- модульне тестування; екзамен; співбесіда.

7. Методи навчання:

Для забезпечення вивчення змісту навчальної дисципліни «Виноградарство» передбачено такі методи навчання:

- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод гейміфікованого навчання
- метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття, які проводяться на винограднику у навчальній лабораторії «Плодоовочевий сад»);
- кейс-метод (розбір кейсів крафтових та індустріальних виноробень);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій) - у процесі вивчення дисципліни передбачається використання наочних матеріалів, проведення окремих практичних занять на винограднику в навчальній лабораторії «Плодоовочевий сад»;

- відеометод (дистанційні, мультимедійні заняття тощо) супроводження лекцій слайдами та фрагментами навчальних фільмів;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- самостійна робота (виконання завдань, підготовка до лекцій та практичних робіт, підготовка до тестування);
- метод навчання через дослідження (індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти з написання реферату).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Біологія та екологія винограду		
Практична робота 1. Загальна будова виноградного куща	ПРН 18. Аналізувати та впроваджувати у виробництво сучасні досягнення із розширення різноманіття овочевих і плодкових культур. ПРН 6, 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі виноградарства. Зокрема: Вивчити особливості будови куща винограду в культурі. Навчитися визначати суму активних температур за вегетаційний період та окремо за кожну фазу вегетації. Знати які роботи виконуються на винограднику по кожній фазі вегетаційного періоду. Знати Оптимальні температури в різні фази вегетації винограду. Навчитися моніторити санітарний стан рослин та ідентифікувати шкідників і збудників хвороб винограду. Засвоїти технологічну схему вирощування кореневласних та щеплених виноградних саджанців.	8
Практична робота 2. Морфологія й анатомія коренів		8
Практична робота 3. Морфологія й анатомія стебла та листка		8
Практична робота 4. Морфологія і анатомія суцвіття та грона		8
Практична робота 5. Морфологія і анатомія квітки, ягоди, насіння		8
Практична робота 6. Бруньки винограду. Визначення загибелі вічок після перезимівлі		8
Практична робота 7. Визначення пошкодження органів виноградної рослини несприятливими факторами довкілля, шкідниками й хворобами		8
Самостійна робота 1.		14
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Розмноження винограду		
Практична робота 8. Апробація та масова селекція на виноградниках	ПРН 12. Проектувати й організувати технологічні процеси вирощування насінневого та садивного матеріалу винограду відповідно до встановлених вимог. У тому числі самостійно створювати детальні технологічні карти для вирощування різних видів садивного матеріалу винограду (кореневласних	7
Практична робота 9. Заготівля чубуків, визначення їх якості, закладання на зимове зберігання		7
Практична робота 10. Кільчування та підготовка чубуків для вирощування кореневласних саджанців		7

Практична робота 11. Щеплення здерев'янілими чубуками. Захист щеп від підсихання, їх стратифікація, загартування та консервація	саджанців, щеплених саджанців, контейнерних саджанців) з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов, сортових особливостей та сучасних агротехнічних вимог. Обґрунтовано обирати оптимальні методи розмноження та вирощування винограду (зелене живцювання, щеплення, мікроклональне розмноження, вирощування в контейнерах тощо) для досягнення максимального виходу якісного садивного матеріалу. Розробляти переліки необхідного обладнання, інструментів, добрив, засобів захисту рослин та інших матеріалів для організації технологічного процесу вирощування садивного матеріалу винограду. Розподіляти обов'язки та контролювати виконання робіт персоналом, задіяним у процесі вирощування садивного матеріалу, забезпечуючи дотримання технологічної дисципліни та норм безпеки праці. Ефективно використовувати чинні державні стандарти (ДСТУ), технічні умови (ТУ) та галузеві нормативи, що регулюють виробництво та реалізацію садивного матеріалу винограду. Проводити аналіз ефективності застосованих технологічних рішень, виявляти недоліки та оперативно вносити корективи для оптимізації процесу вирощування та підвищення якості садивного матеріалу.	
Практична робота 12. Вивчення морфологічних ознак підщепних сортів винограду		7
Практична робота 13. Садіння чубуків та щеп у шкілку та догляд за ними		7
Практична робота 14. Система захисту саджанців винограду від шкідників і хвороб		7
Практична робота 15. Викопування саджанців із шкілки, їх сортування, зберігання та реалізація		7
Самостійна робота 2.		14
Модульна контрольна робота 2.	30	
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Закладання промислового виноградника		
Практична робота 16. Фенологія винограду.	ПРН 13. Проектувати та організувати заходи вирощування високоякісної плодово-ягідної продукції та винограду відповідно до чинних вимог. Зокрема: проектувати та впроваджувати комплексні системи вирощування винограду, що охоплюють всі етапи – від закладання виноградника до збирання врожаю, з метою отримання високоякісних ягід. У тому числі: опанувати підготовку саджанців винограду до садіння; освоїти техніку садіння саджанців вручну та під гідробур; навчитися вираховувати затрати праці (люд-днів) і потребу у робітниках для закладання виноградника різними	8
Практична робота 17. Шкала ВВСН. Методика фенологічних спостережень		8
Практична робота 18. Визначення тривалості фаз вегетації, суми активних температур по фазах вегетації та за вегетаційний період		8
Практична робота 19. Техніка садіння винограду		8
Практична робота 20. Форми і формування кущів винограду		8
Практична робота 21. Правила, строки і техніка обрізування винограду		8

Практична робота 22. Операції із зеленими частинами кущів	способами. Обґрунтовано підбирати та впроваджувати агротехнічні заходи (обрізування, підв'язування, формування куща, нормування врожаю, догляд за ґрунтом) для конкретних сортів винограду та умов вирощування. Розробляти та реалізовувати ефективні системи інтегрованого захисту винограду від шкідників, хвороб та бур'янів, мінімізуючи при цьому використання хімічних препаратів та дотримуючись екологічних стандартів.	8
Самостійна робота 3.		14
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Догляд за виноградником та збір врожаю		
Практична робота 23. Шкідники винограду	ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної продукції винограду відповідно до чинних вимог. Здійснювати контроль за формуванням якісних показників винограду (цукристість, кислотність, pH, вміст біологічно активних речовин) на різних етапах його розвитку, використовуючи сучасні методи аналізу. Планувати та організовувати процеси збирання врожаю винограду з дотриманням технологічних вимог, а також розробляти та впроваджувати заходи для його короткострокового та довгострокового зберігання. Забезпечувати відповідність всієї вирощеної продукції винограду чинним національним та міжнародним стандартам якості, безпеки та санітарним нормам.	8
Практична робота 24. Хвороби винограду		8
Практична робота 25. Удобрення виноградників		8
Практична робота 26. Зрошення виноградників		8
Практична робота 27. Агробіологічна характеристика сортів винограду		8
Практична робота 28. Технологічна характеристика сортів винограду		8
Практична робота 29. Дегустація ягід сортів столового винограду		8
Самостійна робота 4.		14
Модульна контрольна робота 4.		30
Всього за модулем 4		
Модуль 5. Систематика винограду. Основи ампелографії та селекції		
Практична робота 30. Родина виноградних, найважливіші роди і культивовані види винограду	ПРН 18. Аналізувати та впроваджувати у виробництво сучасні досягнення із розширення сортового різноманіття винограду. У тому числі: знати сучасні тенденції у світовому виноградарстві, включаючи нові сорти, гібриди та підщепи, що адаптовані до різних ґрунтово-кліматичних умов України, а також ті, що стійкі до хвороб та шкідників. Ви будете орієнтуватися у генетичних ресурсах винограду та розумітимете потенціал їх використання. Аналізувати та оцінювати потенціал і доцільність впровадження нових сортів та технологій вирощування винограду. Це включає аналіз агроекологічних вимог сортів, їхню	7
Практична робота 31. Морфологічні ознаки та ботанічна характеристика роду <i>Vitis</i>		7
Практична робота 32. Вивчення морфологічних ознак столових сортів винограду української селекції		7
Практична робота 33. Вивчення морфологічних ознак столових сортів винограду світової селекції		7
Практична робота 34. Вивчення морфологічних ознак технічних сортів винограду української селекції		7
Практична робота 35. Вивчення морфологічних ознак технічних сортів винограду світової селекції		7

Практична робота 36. Дослідження грона та ягід виноградної рослини	стійкість до стресових факторів (морози, посухи, хвороби), а також економічну привабливість для виробництва як столових, так і технічних сортів. Ви будете здатні інтегрувати новітні досягнення селекції у виробничий процес. Ви навчитеся прогнозувати ринковий попит на нові сорти, розраховувати потенційний прибуток та аналізувати вплив нових технологій на довкілля, сприяючи сталому розвитку виноградарства. Застосовувати знання про ампелографічні особливості сортів винограду для їх ідентифікації, вибору та раціонального використання у виробництві. Ви будете розрізняти сорти за морфологічними ознаками, що дозволить уникнути пересортиці та забезпечить сортову чистоту на винограднику.	7
Практична робота 37. Збирання врожаю. Визначення ступеня зрілості ягід винограду		7
Самостійна робота 5.		14
Модульна контрольна робота 5.		30
Всього за модулем 5		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни Виноградарство (на навчальному порталі НУБіП – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5139>);
2. Біолого-екологічні особливості винограду : навчальний посібник / А. В. Дробітько, Є. С. Ткачова, Н. В. Маркова та ін. Миколаїв : МНАУ, 2020. 307 с.
3. Гель І. М. Практикум з виноградарства. Для студентів спеціальності 201 «Агрономія» / І. М. Гель. Виправл. і доповн. Тернопіль, 2024. 262 с.
4. Атлас морфологічних ознак сортів винограду *Vitis L.* (доповнення до Методики проведення експертизи сортів винограду (*Vitis L.*) на відмінність, однорідність і стабільність) / Укр. інститут експертизи сортів рослин ; підгот.: С. О. Ткачик та ін. Київ ; Вінниця : Нілан, 2017. 48 с. URL: <https://ukragroexpert.com.ua/uploads/page/5b0517fda514b.pdf> (дата звернення: 11.06.2026).
5. Markus Keller. The Science of Grapevines. 3rd ed. Academic Press, 2020. 554 p.
6. Vitis International Variety Catalogue : official website. URL: <https://www.vivc.de/> (accessed: 11.06.2026).
7. European Vitis Database : official website. URL: <http://www.eu-vitis.de/index.php> (accessed: 11.06.2026).
8. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні : офіц. сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/ye-roslynnytstvo/reiestry-u-sferi-nasinnnytstva-rozsadnytstva-ta-okhorony-prav-na-sorty-roslyn> (дата звернення: 11.06.2026).
9. Реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва : офіц. сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/ye-roslynnytstvo/reiestry-u-sferi-nasinnnytstva-rozsadnytstva-ta-okhorony-prav-na-sorty-roslyn> (дата звернення: 11.06.2026).
10. ДСТУ 2301–93. Виноградарство. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 1994. 46 с.
11. ДСТУ 4390:2005. Саджанці винограду та чубуки виноградної лози. Технічні умови. Київ : Держспоживстандарт України, 2005. 14 с. (Національний стандарт України).
12. ДСТУ 4955:2008. Виноградники. Проектування. Загальні вимоги. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 12 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Andrusyk Y. Y., Vasylenko O. S., Onischenko V. H., Havryliuk O. S. Thousand-year history of northern viticulture in Ukraine: challenges and opportunities. *Acta Hortic.* 2025. Vol. 1418. P. 19–26. DOI: 10.17660/ActaHortic.2025.1418.3
2. Vasylenko O., Kondratenko T., Havryliuk O. et al. The study of the productivity potential of grape varieties according to the indicators of functional activity of leaves. *Potravinarstvo Slovak Journal of Food Sciences.* 2021. Vol. 15. P. 639–647. DOI: 10.5219/1638
3. Оніщенко В. Г. Визначення морозостійкості столових сортів або підбір сортів для північного виноградарства. *Садівництво та Овочівництво. Технології та Інновації.* 2026. № 1 (48). С. 78–80.
4. Оніщенко В. Г. Сорти винограду, придатні для вирощування в умовах Лівобережного Полісся. *Наука. Т.І.* 2023. № 1 (95). С. 46–48.

5. Мринський І.М. Шкідники винограду : навч. посіб. / І. М. Мринський, В. В. Воеводін ; за ред. І. М. Мринського. Київ : ТОВ «Принт Медіа», 2020. 520 с.
6. Янченко А. Є. Віднайдена історія вина в Україні. Харків : Віват, 2024. 336 с.
7. Клімов С. Нерозказана історія українського виноробства. Київ : Видавництво Ukraïner, 2023. 280 с.
8. Виноробна промисловість: традиції та інновації. Вітчизняний та світовий досвід : наук.-допом. бібліогр. покажч. за 2019–2000 рр. / упоряд. О. В. Олабоді ; НУХТ, НТБ. Київ, 2019. 182 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c2e043c-f70a-42d1-90ed-0eb651b88958/content> (дата звернення: 11.06.2026).
9. Гель І. М. Систематика, ампелографія та селекція винограду. Львів, 2015. 90 с.
10. Зеленянська Н. М. Теоретичні та практичні основи окремих прийомів вирощування щеплених саджанців винограду в Україні : наук.-метод. пос. Варшава : Diamond trading tour, 2014. 108 с.
11. Виноградарство : практикум / О. П. Дикань та ін. Сімферополь : Бізнес-Інформ, 2002. 208 с.
12. ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» НААН України : офіц. сайт. URL: <https://www.tairov.org.ua/> (дата звернення: 11.06.2026).
13. Український інститут експертизи сортів рослин (УІЕСР) : офіц. сайт. URL: <https://sops.gov.ua> (дата звернення: 11.06.2026).
14. American Society for Enology and Viticulture : official website. URL: <http://www.asev.org> (accessed: 11.06.2026).
15. International Society for Horticultural Science : official website. URL: <http://www.ishs.org> (accessed: 11.06.2026).
16. University of California, Department of Viticulture and Enology at UC Davis : official website. URL: <https://wineserver.ucdavis.edu/#/> (accessed: 11.06.2026).
17. Washington State University : official website. URL: <https://wine.wsu.edu/extension/grapes-vineyards> (accessed: 11.06.2026).